

Novine prihajajo vsako nedelo. Cenaprisključnom naslovi 25 Din, in a posamezni naslov 30 D., M. List na skupni naslov 10 D, na posameznoga 15 D. če se cela naročnina naprej plača do konca junaja. Prek toga časa je naročnina za 5 D. vekša. Amerikanci plačajo za Novine, M. List 4 dol., ravno tak naročniki iz Canade, Australije i Južne Amerike. Prek mej države v Evropi je cena Novin 75 D., M. Lista 25 Din. Plača se v Crensovcih na upravnštvi, naročit.: Prekmurška Tiskarna M. Sobota.

NOVINE

Glasiilo Slovenske krajine

Priloga : M. List s kalendarom Srca Jezusovoga i Népujság.

Izdajateo: KLEKL JOŽEF, vp. pleb. bivši nar. poslanec.

Uredništvo M. - Sobota, Kolodvorska ulica 123. Cena oglasov: cm² 75 par, 1/4 strani dobi 20 % 1/2 strani 25 % i cela stran 30 % popušta za edno objavo. Cena malih oglasov je: do dvajsetpet reči 5 Din., više od vsake reči pol Din. Med tekstom cm² 1 50 D., v „Poslanom“ 2 50 D. Takso za oglaševanje uprava i da za vse oglaševanje od 5 % do 50 % popušta pri večkratnoj objavi.

Ček. položnice št.: 11806

Rokopisi se ne vračajo

Njegovo Veličanstvo kral Aleksander I. pokrovitelj naše proslave

Vodilni odbor za proslavo desetletnice osvobojenja Slovenske krajine je dobo od maršalata dvora na Bledi odgovor, da je Njegovo Veličanstvo kral z veseljom prevzeo pokroviteljstvo nad našov proslavov želeč nam vnogo zadovolnosti i najlepšega napredovanja. Na proslavo pošle svojega posebnoga zastopnika.

Dr. M. SLAVIČ:

Ob desetletnici slovenske svobode.

G. urednik, pozvali ste me, naj nekaj napišem za slavnostno številko ob tej desetletnici. To povabilo mi pride ravno prav, da postavim ob tej priliki Johnsonu primeren spomenik. Pred kratkim je namreč nekdo pisal, kakor da bi ta mož bil neprijazen državnim mejam Slov. krajine. To ni nikakor točno. Pri mirovni konferenci so imeli seve Amerikanci glavno besedo. Za določitev mej je bil pri ameriški delegaciji določen ameriški strokovnjak Johnson (izg. Džonsn), univerzitetni profesor, ne v Columbiji, kakor je isti članek pisal, ampak na univerzi z imenom Columbia v New-Jorku v Ameriki. Ta Johnson je n. pr. določil tudi tisto Wilsonovo linijo v Primorju, po kateri bi mi dobili polovico Istre, Reko i. t. d. Pri Prekmurju se strokovnjaki peterih velesil, ki so določevale mirovne pogoje, niso mogli prepričati, kake narodnosti so tam ljudje, ker v madžarski statistiki sploh Slovencev niso več šteli, ampak jih potisnili med takozvane „druge narodnosti“ t. j. cigane in sličnih drobiž.

Sele ko smo jim natisnili na posebni narodnostni karti razmerje med Slovenci in Madžari v Prekmurju, so se začeli nagibati na to, da bi vendarle šli z mejo čez Muro. Pri tej priložnosti omenim lahko, da mi je pri izdelavi te karte pomagal g. Gabriel Majcen, takrat visokošolec na tehniki, zdaj inženjer ladjedelstva, z risanjem. V pariški tiskarni sem imel težave, ker je tiskarna prvič izpustila na karti nekatere kratke črtice, ki so kazale po 5% ali 10% Madžarov in slično. Hotel sem predložiti do pičice natančno karto, zato sem preprosil tiskarjarje, da so še enkrat dali pod stroj karto s temi korekturami. Nekajkrat sem bil v tej tiskarni, da se mi je naredilo vse po volji.

Pri strokovnjak peterih velesil je bil po predložitvi te karte ravno g. Johnson, ki je šel čez Muro in določil sedanjo državno

mejo. Francozi in Angleži so nato takoj prevzeli Johnsonov predlog in so bili za to mejo, Japonci so se držali potem tega, kar so storili Amerikanci in Angleži. Tako je bila ta meja zasigurana. Naša delegacija je seve delala na to, da pride cela Slov. Krajina k Jugoslaviji. Toda če od veselih ne bi nihče sprejel naših želj in predlogov, ne bi mogli ničesar doseči. Johnson je pa torej šel z nami, prvi od velesil je prekorajčil Muro in določil to mejo, ki so jo potem sprejeli delegati velesil in končno cela mirovna konferenca. Če bi Johnson kot najvplivnejši določevatelj državnih mej ostal z mejo pri Muri, ne bi letos praznovali desetletnice prekmurske svobode.

Seve smo mi hoteli imeti v Slov. krajini tudi rabske Slovence. Francozi so šli na to, a niso imeli toliko vpliva, da bi s tem prodrli pri zastopnikih velesil. Vzeli so vsi to v pretres, a se niso mogli odločiti za to, da bi bila meja ob Rabi z našimi tremi slovenskimi rabskimi župnijami in s Sv. Gothardom, ki je na pol slovenski, na pol pa nemški in madžarski.

Dobro se še spominjam, kako nas je Johnson prijazno sprejel, ko smo ga šli pridobivati za mejo ob Rabi. Vsedel se je v svoji majorski uniformi po ameriškansko na rob mize in nam ponudil cigarete. Na naše zahteve pa je dejal: Bodite zadovoljni s to mejo. Za izgubo rabskih Slovencev pa imate nekaj Madžarov ob Muri, ki spadajo v vašo gospodarsko enoto. Rabski Slovenci pa, je dejal, gospodarski težijo po madžarski Rabi, čez razvodnico ne bodo na prti gonili svoje živine na sejem v Murso Soboto. In što je rekel: „Denimo Vam zraven rabske Slovence pod pogojem, da bo po desetih letih plebiscit: jaz (Johnson) sem prepričan, da bi rabski Slovenci glasovali iz gospodarskih razlogov proti priključitvi k Jugoslaviji. Tako smo morali sprejeti mejo ob razvodnici in

Rabo in Muro — višina hribov pa je samo 400 m nad morjem. Toda da smo sploh to mejo dobili, gre zasluga temu g. Johnsonu, mojemu sedanjemu univerzitetnemu kolegi, in jaz bi mu na naši državni meji, pri najsevernejši točki naše meje, tam nekje pri Srebrnem bregu na razvodnici postavil spomenik v spomin na Johnsonovo linijo za Slovensko Krajino.

Klekl Jožef vp. župnik:

Naša zmaga

Če eden siromaški človek pride do velikoga bogastva s svojim trüdom i svojov vrlstov, njemi vsi poštini ljudje srečo želejo i ga hvallijo. Vsi, ki so dobroga nakanenja, ga občudujejo i ga nasledujejo. Pa njegov zgled zaistino vleče. Nešteti idejo za njim na poti poštenoga dela, na poti vrlsti i pridnosti pa pridejo do blagostanja. To je gospodarska zmaga. Je pa tudi narodna zmaga. Gda mali narod, ki ga obdajajo nešteti sovražniki, s svojov vrlstov i s svojimi trüdami pride do samostojnosti, pride do zmage. I tem vekša je toga naroda zmaga, kem vekše boje je mogo prestati za svoj obstanek.

Slovenski narod, ar je po štlevi eden najmenših na celom sveti i ar je meo največke sovražnike okoli sebe, je pokazao sveti, kda je prišo do samostojnosti, v takoj svetlosti svojo zmago, kakše človeče oči komaj prenesejo. Zato so bili i so še omamljeni kak Savel na poti v Damask njegovi neprijatelje: nemrejo gledeti v sunce slobodčine, v štoer je mali narodek hodi i radi bi to sunce zakrili, naj morejo gospodovalno gledati po sveti kak so prle bili navajeni.

✓ Slovenskoga naroda najmenši deo žive v Slovenskoj Krajini. Najmenši deo i zato tudi pred vsemi drugimi deli toga naroda najprle na smrt obsojen. Pred desetimi leti je ne meo te narod niedne slovenske šole. Sodnija, politična, vojna i vsa druga oblast ne je poznala njegovoga kinka: materni jezik. Celu v cerkev se je že silila sovražna roka politike, da zamori življenje slovenskoga jezika. Po naši šumaj na Gorickom se je popevala že pesem, na štero ne je včila slovenska mati svoje dece.

V tom ozračji priti do narodne zmage, do samostojnosti, je vganika, ki jo zna rešiti samo tisti, ki ma ključ pri sebi, ključ ljubezni.

Požrtvovala ljubezen naših domačinov, štera je postavila svoje življenje ne samo v nevarnost, nego tudi darivala, štera je dala pero v

roke našim junakom, ki so desetletja pisali brezplačno, štera je mladoga Erjavca Mihala navdušavala, da je zbiral stotine naših dobrovolcov, štera je pregnala neštete izpod strehe domače hiše, štera je vrednosti darivala, ljubezen štera je vužigala Ivanocije, Borovnjake, Klekline, Baše, Kühare, Jeriče, Godine, Erjavce, Lejke, Kerece, Gregore, Edšide, Šartige, Balazice, Rose, Tratnjeke, Horvate, Püvare, Sakoviče, Kolenke, Žerdine, Korene i prevnoge druge, da pozabijo na vse dobro, ka bi njim nüdilo četajijo svoje pokolenje i na sebe vze-memo vso težo trpljenja za slobodo svojega ljudstva: ta ljubezen je spravila zmago Slovenskoj Krajini.

Ja vidili smo roko vtegneno na onostran Müre, ki bi naša rads bratski obinola, a naša do nje segniti ne je mogla nači, kak samo tak, da se je na križ razpnola. To je rešitev pitanja, kak je mogla priti Slovenska Krajina do zmage.

Nišče ne je mogoči presoditi, ki neje živo pred desetimi leti v Slovenskoj Krajini, kak teško je bilo ne priti, nego sploh misliti na rešenje. Dobrih 90 jezero ljudi, kak je moglo misliti, da kdaveta dosegne samostojnost i sküпно narodno življenje s svojimi brati, če ne gori v srci njihovih voditelov ogenj ljubezni, ki je pripravil vne žrtvovati i če ne gori v srci onih ki so se okoli njih zbiral v nepremagljivo vdanost do njij, slediti njim v življenje i smrt.

Naša zmaga ne je zmaga moči, ali zmaga kulture, ali zmaga politične jake roke, ali zmaga bogastva, ne, naša zmaga je zmaga ljubezni. Ljubo je narod Slovenske krajine svoje narodno življenje i naj to reši smrti, je prehodo pot Kalvarije, dokeč ne je prišo do goristajanja slobodčine. Svetila njemi je pa na toj teškoj poti svetlost ljubezni prek Müre, svetlost bratske ljubezni, štera je zapečatila našo slobodčino, kda je slovenska delegacija v Parizi pod vodstvom mil. g. prelata i vseuč. profesora dr. M. Slaviča dosegla, da je severna meja Jugoslavije Slovenska Krajina.

Desetletnica naše slobodčine je svetek ljubezni: ljubimo se bratje to i onostran Müre.

Jožef Godina C. M., Ljubljana:

Prve jugoslovsanske čete v Slov. krajini

Dobršen del letošnjih proslav Slovenske krajine je posvečen spominu na dneve osvobojenja pred desetimi leti. Ob tej slovenski priliki se spominamo tudi na pravi prvi poskus zasedbe Slovenske krajine pri Dolnji Bistrici v črensovski župniji 24. decembra 1918.

Tega dne (24. dec.) so jugoslovsanske čete pričele z zasedbo Medji-

murja, Del posadke, ki je pričela prodirati od Ormoža, je imel nalog korakati po štajerski strani do Mure ter pri Razkrižju oziroma Strigovi obrniti smer ob Muri proti Murskemu Središču. Na Razkrižju zvedo, da se nahaja na drugi strani Mure (na Bistricah) ogrsko vojaštvo. Poveljnik kpt. Jurišič zapove te pregnati. V tisti dneh sem bil pri stariših na Dol. Bistrici na božičnih počitnicah. Na dan pred božičem okoli desete ure dopoldne smo sedeli v naši gostilni. Bilo je tudi nekaj ogrskih vojakov. Kar zaslišimo od Mure močno streljanje. Z gotovostjo sem zaslutil, da so Jugoslovani. Vojaki takoj odidejo. Gremo pogledat in vidimo, kako bežijo ogrski vojaki iz hrastovega gozda ob reki z upognjenimi hrbti in se skrivajo v globinah nekdanje suhe struge. Ogrnem si zimsko suknjo in se splazim k ogrskim vojakom. Mlinar i brodar Kreslin Št., ki je pribeljal z vojaki vred od vode, mi pove, da so Jugoslovani na drugi strani in zahtevajo, naj jih z brodom (ki je bil na naši strani) nekdo prepelje. Takoj opozorim ogrskega poveljnika, da so v nevarnosti, da jih Jugoslovani vjamajo, ker so malo niže ob Muri najbrž že prišli že čez reko. Ves zbehan zavpije k umiku v smeri proti Dolnji Lendavi. Midva z brodarjem pa korajžno stopava proti Muri in sicer po poti, kjer so naju lahko čisto dobro ločili, da sva civilista in sva bila tako varna, da niso streljali na naju. Ko prideva do brega, ne opaziva prav nikogar. Reka je mirno in tajinstveno šumela. Dvignem klobuk ter začnem mahati i upiti: „Živijo Jugoslavija!“ in brodar mi je krepko pomagal. Kakor iz grobov vstanejo na drugi strani v dolgi vrsti jugoslavanski vojaki in prično vzklikati Jugoslaviji. Vmes razločim, da zahtevajo, naj pripeljem brod na drugo stran. Odpnem verigo, jo vržem na krov in začnem kretati. Ko sem bil sredi reke, nastane med Jugoslovani vpitje povelja, nekaj strelav, vsi s puškami pri licu. Na ogrski strani se je pojavilo namreč nekaj vojakov. Ravno prijeten občutek to ni bil, biti sredi reke na obeh bregovih pa sovražno si vojaštvo. Zavpajem Ogrom, naj vržejo puške proč in roke kvišku. Dva sta storila tako, drugi so pa zbežali. Bili so to vojaki, ki so bili poskriti v mlinških kočah.

Ne vem, če bom še kdaj v življenju prožil roko v tako iskren „dobrodošli“ kakor se je to zgodilo, ko sem priplul do brega k jugoslovanskim vojakom. Povem jim, koliko je ogrskega vojaštva in da so na umiku proti D. Lendavi. Prav polne vere ravno niso imeli v moje poročilo in moj njim prijazen nastop, ker je večina na povelje ohranilo ves čas puške v pripravljenosti za strel in so se le mali oddelki prepeljavali. Ko prepeljem prvo skupino, razorožimo najprej ogrska vojaka, eno puško vzamem jaz in si prepašem bajonet in obesim vrečice z naboji. Ko je bila večina na ogrski strani, prepusti nadp. Antič vodstvo za zasledovanje Ogrov meni. Pač ni imel več nobene dvoma o moji odkritosrčnosti.

To je bil prvi prehod jugoslovanske vojske na tla Slovenske krajine. Nadaljni potek naj samo kratko opišem. Ogre smo zasledovali do državne ceste, ki pelje v D. Lendavo. Tu je tudi prišlo do močnejšega streljanja. Prekinili smo telegrafsko na-

peljavo ob cesti, da smo tako otežkočili telegrafsko in telefonsko zvezo med M. Soboto i D. Lendavo. Drugi dan, na božič, sva se s hrvatskim narednikom oglasila na županstvih v Črensovcih in na Sr. Bistrici ter naznanila, da so občine v jugoslovanski oblasti. Med tem so pa nastale usodne težave. Ne samo, da od jugoslovanske strani ni prišlo nikakega ojačenja, ampak naša četa je zgubila zvezo s svojim glavnim poveljnikom. Vojaki, ki smo jih poslali v smeri proti M. Središču, so odšli in se niso več vrnili. Na Božič zvečer me je spremljal nek Dalmatinec do Strigove, kamor sem šel prosit, naj ojačijo posadko na Bistrici vsaj z eno strojnico. Zvečer so bili vojniki, zjutraj 26. dec. sem se pa moral vrniti brez vsake pomoči. Posestnik s Sr. oz. Gor. Bistrice je napregel konje in smo se popoldne odpeljali v Ljutomer. Kapetan F. Sagadin je takoj odstopil eno strojnico in nekaj moštva. Le s težavo smo privlekli ponoči strojnico na drugo stran Mure. Voz se je prevrnil in je enemu podčastniku zmečkal prste. Drugo jutro, 27. dec. je skrbni kapetan Sagadin poslal še par vojakov in en voz orožja in municije, da bi lahko oborožili domače prostovoljce. Toda komaj so prišli do naše gostilne, kjer smo imeli „glavni stan“, pridirja s konjem naša straža z Gor. Bistrice in naznani prodiranje ogrske močne čete iz M. Sobote. Morala je biti že precej blizu, ker se je streljanje slišalo zelo razločno. V nevarnem trenutku so se začeli zbirati domači fantje, bivši vojaki. Razdelili smo jim orožje in municijo, ki smo je pa imeli odločno premalo. Strojnico sem poslal k brodu. Toda predno so jo mogli postaviti, sta dve ogrski strojnici že kosili po gozdu ob Muri. Po enournem boju je bil sovražnik pri brodu. Glavni del ljutomerskega moštva se je še umaknil na drugo stran reke. Narednik (mislilim, da se je pisal Štefan Zolan iz Zagreba) je bil ujet in so ga ujetega na mestu ustrelili. Od naše strani je bil še težko ranjen dobrovoljec z D. Bistrice Matija Gjura in seveda tudi ujet. Ogrji so zasedli občino (D. Bistrico), mi smo se pa umaknili ob Muri navzdol.

Nekaj ur so Ogrji strašno gospodarili v vasi. Lovili in pretepali so fante, o katerih so sumili, da so nam pomagali, našo hišo so izropali. Končno so nekatere zvezali (med njimi mojega očeta) in jih naložili na voz ter peljali proti Črensovcem. Tu so pa zadeli na oddelek Jugoslovancev, ki je prodiral od D. Lendave (katero so prejšnji dan bili zasedli.) V strahu so vrgli zvezane ujetnike z voza in se v največjem neredu umikali proti Murski Soboti, katero so potem Jugoslovani 28. dec. za nekaj dni zasedli.

Zdi se mi, da je primerno, da ob 10 letnici osvobodjenja podčrtamo tudi te vojne dogodke in sicer ne samo, ker so tu prvič prekoračile jugoslovanske čete Muro, ampak da opozorimo, da smo se bojev prostovoljno udeležili tudi prav številni domačini, kar naj bo povedano predvsem Ogrom pa tudi tistim zlobnim jezikom, ki so si kdaj upali govoriti, da Prekmurci nismo domoljubni Jugoslovani.

ERKO:

Gimnazija — naš Pijemont

V trenutku, ko to pišemo, še vedno ni izvestno, kakšna je usoda naše gimnazije. Morda je to največje, kar kali današnje naše notranje veselje. Naša svoboda je bistveno spojena z usodo tega našega najvišjega kulturnega zavoda, Narod brez kulture, ne more biti svoboden, in le pri lastnem kulturnem ognjišču se morejo srca naše mladine resnično ogrevati, izobraževati in vzgajati. Vse preveč smo v tisoč letih nesvobode posku-

sili, da bi nam mogel kdo izruvati iz naših src to prepričanje. Tako smo vrasli v svojo zemljo, v kateri smo imeli edino zatočišče, da resnično ne moremo drugače. Morda je to slaba naša stran, morda je to ono, kar hočejo nekateri imeti za naš separatizem, toda tisočletna borba za svojo samoohranu nas je napravila takšne. Vemo, da je tudi Ptuj, Maribor, Celje itd. naš, slovenski, ali ako se nam vzame naša gimnazija, oprostite, ako smo odkritosrčni, imamo občutek, kakor da naša svoboda še vedno ni popolna, da se nam nekaj krati, do kar imamo naravno pravico. S to vero smo prišli v svojo državo, to je bilo, kar nas je najbolj vzpodbujalo pri delu za osvobodjenje, da se bomo v svoji lastni državi kulturno lahko svobodno razvijali. Kakor telo vsakdanje hrane, tako si želi naša zemlja, naš narod, duhovne hrane od svojega lastnega kulturnega ognjišča.

F. BAJLEC:

Naše posebne razmere

Tradicija

Ni dolgo temu, ko sem govoril z nekim odličnim slovenskim učenjakom in med razgovori in odgovori je povedal tudi sledeče: „Kolikor poznam razmere v vaši krajini, in kolikor ste mi jih že vi sami osvetlili, se vedno ponovno spomnim na Slovaško; seveda, če naj primerjam recimo vašo malo krajino in ostalo Slovenijo s Slovaško in ostalo Češko.“

Te besede so mi dale vedno dovolj misliti. Slovaškemu izobraženstvu še danes očitajo Čehi silno madžaronstvo, podobni procesi so na dnevnem redu. Recimo tudi, da na Slovaškem v resnici obstoja med domačo inteligenco kako malo gibanje za priključitev k ogrski državi, saj znamo, da je madžarska agitacija v tem pogledu silno delavna, se jaz temu gibanju prav nič ne čudim. Prav ima država, da tu postopa z vso ostrostjo in vsako tako protidržavno početje že v kali zatre. To je njena dolžnost. So pa že tudi Čehi danes jasno sprevideli, da tudi sami nosijo precej krivde na tem, da na Slovaškem še danes po desetih letih ni tako, kakor bi moralo biti in kakor bi lahko bilo. Čehi niso upoštevali slovaške tradicije, z eno potezo so zbrisali slovaško preteklost. In to je bila največja napaka, katero sedaj skušajo vsaj nekoliko popraviti.

Ni to malenkost, če del naroda živi sto in sto let pod tujim gospodarstvom in drugačnimi razmerami. Tak del naroda si ustvari s časom svojo posebno kulturo in tudi svojo posebno miselnost. Saj vidimo, da se Nemci v Alzaciji in Loreni celo čutijo za Francoze, pa niti od daleč niso bili tako dolgo in tako stalno pod francosko oblastjo kakor na primer Slovaška ali pa naša krajina pod Ogrsko.

Tudi jaz bi v marsičem primerjal našo krajino in ostalo Slovenijo s Slovaško in Češko. Grehi prvih let so bili, da smo dobili sem nebroj nekvalificiranih učiteljev in mnogo uradnikov poslanih k nam za kazni. In če smo mi tu in tam zagodrnjali proti temu, so nas zavrnilo z najlažjim pa tudi najbolj plitkim in krivičnim sredstvom: „Vživeti se morate v nove razmere.“ Če pa to ni pomagalo, smo pa dobili „madžaronstvo“ pod

Vemo, da ne zadene krivda glede tega bratov onstran Mure, tudi bratje Hrvati in Srbi niso tega krivi. Prepričani smo, da goje eni kakor drugi in tretji ljubezen do nas in do naših duhovnih in telesnih potreb. In vendar mora biti nekje krivda. Da, v vseh nas je ta krivda. Vsi se tega zavedamo. Toda pustimo to, težko je to vse z besedo povedati. Ali na drugi strani nam je zopet uteha močna vera v nas same in naše sile, ki bodo spremenile današnje prilike v lepše, zdravejše stanje. Saj gani med nami, ki ne bi imel te žive vere vase in zato zremo s trdnim zaupanjem v svetlejšo bodočnost tudi našega zavoda — našega Pijemonta. Ne le v svojo lastno obrambo, marveč v skupno obrambo nas vseh zahtevamo obstoj popolne državne gimnazije v M. Soboti, ki se ji mora dati možnost najsilnejšega razmaha. Naša gimnazija je in mora vedno ostati najmočnejši branik našega naroda in naše države na meji treh držav!

nos. Redki so bili tisti, ki so se hoteli živjeti v naše razmere in upoštevati našo preteklost. Naše razmere in naše sožitje z Madžari je nekaj popolnoma drugega, ko ostalih Slovencev v Avstriji z Nemci ali Italjani. In kdor tega ne preštudira ne more prav razumeti naše krajine.

Pavšalni očitke, da je naša duhovščina madžaronska naše ljudstvo nezavedno, je krivica in žalitev. Pokaže pa takoj, da dotični, ki nam to očita ne pozna nas, ne naših posebnih razmer, ali pa je hudoben.

Kdor hoče dobro poznati našo krajino in naše ljudstvo, v prvi vrsti ne sme prezreti preteklosti. Počem bo šele videl, koliko krivičnih očitanj smo mi mirno požrli.

Verska razlika

Nekaj, kar je ostali Sloveniji tudi tuje, je verska razdeljenost v naši krajini. Štejemo nekako okrog 66 tisoč katoličanov, 24 tisoč luteranov, 800 kalvincev in 650 židov. Verske nestrpnosti v naši krajini ni, to lahko vsakdo mirne duše pove. Samoobsebi je pa razumljivo, da ne more biti povsod vse tako, kakor je tam, kjer vlada verska enotnost. Vera oblikuje človekovo dušo in uravnava njegova dejanja. Katoličani in evangeličani v naši krajini, živijo skupaj, so si sosede, pomagajo drug drugemu in gorvijo med seboj, kakor da ni nobene razlike med njimi pa vendar so si tuji med seboj. Židov je samo v naši krajini več, ko v vsej ostali Sloveniji. Ne rečem, da so židi nesreča za našo krajino, kakor se to često sliši o kakem kraju, imajo pa veliko trgovin v središčih in po vaseh v svojih rokah in radi njih pridnosti, vstrajnosti in tudi brezobzirnosti njim ne more konkurirati nihče. V trgovskem boju z židom navadno vsak nežid podleže.

Kdor ne upošteva različnosti verstev in vseh njenih posledic, o čemer bi lahko človek cele knjige napisal, tudi ne more prav spoznati naše krajine.

Socijalne prilike

Po časopisju se je letos precej bralo o trumah naših poljskih sezonskih delavcev. Kdor ni bil sam v naši krajini in ni videl množin, ki potujejo v tuje kraje za kruhom, si sam težko predstavi nekaj podobnega. Različni so vzroki tega vsakoletnega delavskega preseljevanja, spomladi iz naše krajine, na zimo pa spet nazaj, v glavnem bi pa lahko navedli sledeče:

Gosta naseljenost. Znano je, da je naša krajina za Medjimurjem najbolj gosto naseljena, tako, da pride na kvadratni kilometer poprek 94 prebivalcev. Naše ljudstvo je bilo od

Madžarov stisnjeno k Muri in se ni razširjalo nikoli proti notranosti Ogrske. Nasprotno so pa z ogrske strani še umetno naseljevali Madžare med naše ljudstvo, da bi se tako čim prej zvršila madžarizacija teh krajev. Zemlja je v krajih ob Muri še precej rodovitna, ilovnati griči pa prinašajo silno malo, ker vsaka najmanjša suša uniči polje.

Delitev posestev. Teško je reči, kaj je iz moralnih in socialno-pravičnih ozirov boljše ali način brez-pogojne delitve posestev po otrocih ali pa način, da najstarejši otrok prevzame posestvo, druge pa izplača in pošlje po svetu. Slišal sem že mnenja za eno in za drugo, več jih je bilo proti delitvi posestev, so pa tudi mnogi zelo važni razlogi za delitev, o čemer pa sedaj ne mislim razpravljati. Dejstvo je, da si prinas otroci po večini vedno razdelijo posestvo staršev in si vsak ustvari svoje posebno gospodarstvo, ter postavi borno hišico. Dokler tega nima, ni srečen. Če pa ima samo en oral zemlje in leseno ali pa iz zemlje nabito kočico, se čuti že samostojnega gospodarja in je ves zadovoljen. Če ne more doma dovolj pridelati za sebe in svojo družino, gre med letom v svet in si vsaj nekoliko prisluži. Po zimi se pa vrača domov, v svoj dom, na katerega je z vso dušo prilepljen in bi ga teško kdo za stalno odtrgal od njega.

Pomanjkanje industrije in smotrenih združnih organizacij. Pri nas kake večje industrije ni. Imamo več moderno urejenih klavnic, tovarno mesnih izdelkov, tovarno dežnikov, več dobrih mlinov, žag in podobno. vendar je vse to zdaleka premalo, da bi lahko zaposlilo kakih pet do deset tisoč delavcev, ki si morajo letno služiti kruh po različnih poljskih sezonskih delih. Lahko bi se pa zaposlilo mnogo naših delavcev doma s pametno splošno združno organizacijo z intenzivnejšim pridelovanjem sadja, zelenjave, s povzdigo živinoreje, mlekarstva in domače obrti, za kár vse so dani najboljši pogoji.

Agrarna zemlja in sekanje šum

Tudi, če se razdeli vsa veleposesniška zemlja, ki je je pri nas precej, se socialne prilike morda nekoliko izboljšajo, vendar Bog zna kakih velikih dobrot ne moremo pričakovati, ker pride na posameznika premalo zemlje. Mnogo pa zavisí od tega, na kak način se bo izvedla agr. reforma, koliko zemlje se razdeli med interese in koliko je ostane v komunalne svrhe. Glede šum ni še nič ukrenjeno. Te ne spadajo pod agrarno reformo vendar je po po zakonu določeno, koliko se jih sme letno posekati, in seveda na novo zasaditi. Naša krajina ima procentualno v Sloveniji najmanj šum in še te, kar jih je, so v veleposesniških rokah. Po prevratu se je pa ravno v naši krajini posekalo največ lesa in grozi nevarnost, da bo v najkrajšem času naša krajina brez drv in lesa, kar že zdaj mora uvažati.

Oboje, tako agrarno vprašanje, kakor sekanje šum je v gospodarskem in socialnem pogledu za naše ljudstvo velike važnosti in od pametne rešitve obojega bo v veliki meri odvisna zadovoljnost našega ljudstva v bodočnosti.

Sezonski delavci

To je veliko in važno poglavje v knjigi naše zemlje, kateremu je pa bilo do sedaj vse premalo pažnje posvečene. Socialne prilike, pomanjkanje kruha in zaslužka slijo naše ljudi, da se spomladí pogodijo z najrazličnejšimi palirji in odidejo v daljne kraje obdelovat polje. Pozno v jeseni, na zimo, se vrnejo domov z bornim zaslužkom, ki do spomladí poide, in morajo znova v svet.

Če pomislimo, da se ti pohodi delavcev v večji množini iz naše krajine ponavljajo že več kot dvajset let, da je vse svoje mladeniške in moške sile pustil v drugih krajih moč, za

njim otroci, ki so v otročji dobi imeli samo po zimi očeta ali pa oba roditelja, pri sebi, komaj pa so nekoliko dorasli, so šli že sami na isti način služiti kruh, in če si predstavimo vsaj nekoliko njih življenje, nam nekaj oteži dušo. Delavci so prepuščeni izveščine sami sebi, spijo po različnih stajah često pomešani po spolu, po veri so itak tako katoličani ko luterani stalno skupaj, stalnega dušebrižništva ali kake organizacije pa do sedaj še nimajo. Je med delavci še mnogo popolnoma nepokvarjenih, mnogo mnogo se pa vidi in sliši slabega. Iz fanta, ki je v otroških letih samo pozimi videl starše in cerkev komaj je pa malo odrasel, je sam šel v svet, kjer često ves čas sezonskega dela ni videl cerkve in ne slišal lepe besede, bomo teško pričakovali, da bo kaj dobrega iz njega.

In naj se rod za rodov vzgoji v takih okoliščinah kam naj vse to pripelje? To je gotovo ena najbolj bolečih ran na telesu naše krajine. Sami doma nismo v stanu temu popolnoma odpomoči. Nekaj naših duhovnikov je tu in tam obiskalo med delom te delavce, ki so se silno razveselili njih poseta a vse to je premalo. Potrebujemo pomoči tudi od drugod. Za te naše ljudi je potrebna stalna skrb, tako v materialnem ko v moralnem pogledu. Na to bo morala gledati tudi naša domača cerkvena i svetna oblast.

To je rana vseh Slovencev ne samo naše krajine, ker smo mi del slovenskega telesa. In ko bosta Maribor in Ljubljana hotela nekoliko bolj spoznati našo krajino, upamo da jih bo zabelela tudi ta rana in jo bosta skušala obvezati.

Naša gimnazija

Ne vem, če je kje ljudstvo na kak učni zavod tako z vso dušo navezano, ko ravno naše. „Naša gimnazija!“ — V teh besedah je toliko ponosa, toliko upanja pa tudi toliko strahu! Vprašajte koga, in vsak bo govoril z nekim posebnim spoštovanjem o gimnaziji, na koncu pa v skrbeh vprašal: „Ali je res, da nam jo hočemo vzeti? Našo gimnazijo!“

Najsiromanejša krajina v Sloveniji je naša in še ta krajina sama iz svojih sredstev vzdržuje višjo gimnazijo, nikjer v Sloveniji ali v državi ne plačujejo dijaki solnine da se vzdrži zavod, to je samo pri nas. In pride nekdo, pa pravi, da mi ne potrebujemo gimnazije in celo, da je nismo vredni in naj se nam odvzame.

Je to tudi problem Prekmurja, ki ga je še malokda resno preštudiral. Priti in spoznati našo krajino se pravi tudi ne odrekati nam naše gimnazije.

Ljubezen do domače zemlje

Letos spomladí je bilo, ko sem se peljal z vlakom od Ormoža proti Soboti. V vagonu je bilo več naših ljudi, odkod so se peljali, ne vem jaz jih nisem poznal, pa mislim tudi oni mene ne. Rad včasih tako kje v kotu sedim in posušam posebno še če me nihče ne pozna. Ko smo se peljali proti mostu na Muri, so vsi prekinili svoje vsakdanje pogovore v nekem posebnem pričakovanju: „Včasí smo doma!“ Kakor da še nikoli niso videli tega sveta, so bili vsi pri oknih in ko je vlak zavozil čez most, je en izmed njih izklicnil: „O ti zemlja sveta, blagoslovljena!“ Ko v neko objubljeno deželo so še dolgo molče, strmeli vsi v mlada žitna polja s svetlimi, široke odprtimi očmi.

Res, ti zemlja sveta tako majhna in rečna si, pa nas tako čudovito priklepaš vse na sebe. Nihče, ne izzbraženeč, ne preprosti delavec se ne more stalno ločiti od domače krajine. Vsaj enkrat v letu, vsaj na zimo, vsaj na stara leta se mora vrniti domov in naj ima še tako skromen domek.

Kje naj iščem vzrok tej iredni ljubezni našega ljudstva do domače zemlje, ali v preteklem zanikanju od strani tujcev, ali v sedanjem nepoznanju od strani bratov?

Šolstvo v Prekmurju

Osnovno šolstvo v Prekmurju je danes v vsakem oziru na višji stopnji nego je bilo za madžarske vlade oziroma ob zasedbi.

Poznavalci takratnih razmer lahko potrdijo, da je bil vrhovni smoter osnovnošolskega pouka vzgoja v madžarski mentaliteti in vtepanje madžarščine. Pouk je bil večinoma šablonski, mehaniški, razven uporabe fonomimike pri elementarnem pouku v čitanju, ni bilo skoraj sledu o modernih metodah. Istotako je bilo neznano moderno prosto spisje. Otroci so v madžarski dobi obiskovali šolo samo do izpolnjenega 12. leta in še to samo po zimi od novembra do aprila. Težišče pouka se je polagalo pravzaprav v čitanje, pisanje, računanje in verouk, ostali predmeti so bili revni pastorki.

Ob prevratu so madžarski komunisti (pristaši rdeče garde) prav vandalično poškodovali skoraj vse šole ob Muri, požgali so mnogokje pod, klopi in drugo razredno opravo, odnesli učila, razbili šipe, duri i. t. d. Posebno hudo sta bili prizadeti šoli v Hotizi in Bistrici. Mnogo denarnih žrtev so doprinesle občine, največ pa država, preden je bila storjena škoda popravljena. V primer iz drugimi okraji v Sloveniji je država napram Prekm. izredno darežljiva. Poleg meščanske šole in deloma gimnazije popravlja in vzdržuje država popolnoma 33 državnih osnovnih šol s 83 razredirazen tega pa daje izredne in izdatne podpore še verskim in občinskim šolam: Država je izdala za stvarne šolske potrebščine in popravila državnih šol do 1. avg. 1929 skoraj 3 milijone dinarjev — brez plače učiteljstva. Verske občine so potrošile za svoje šole za stvarne potrebe, kakor je razvidno iz proračunov, okrog 5 milijonov dinarjev. Letni izdatki za učiteljstvo so Din 4,338.949, torej se je izdalo dosedaj približno 43, milijonov Din na službenih prejemkih učiteljstva.

Naša šolska uprava je prevzela ob zasedbi 33 državnih 37 r. kat., 13 evangeličanskih in 6 občinskih šol, skupaj 89 osnovnih šol. Danes šteje srez Murska Sobota 50 šol, Dolnja Lendava pa 35 šol. Število razredov je bilo ob zasedbi 168, danes 239. Napredovali smo torej za 71 razred. Od 89 šol je bilo 72 s slovenskim, 15 madžarskim, 2 pa z nemškim učnim jezikom. Danes je na vseh šolah učni jezik slovenski. Pri 15 šolah je madžarska vzporednica ter pri 2 šolah nemška vzporednica. Učiteljstva je bilo ob zasedbi 145, ob sklepu šolskega leta 1928/29 pa 239. — Obiskovalo je osnovne šole v šolskem letu 1919/20 6627 dečkov + 6315 deklic, skupaj torej 12.942 otroka. V šolskem letu 1928/29 je 6958 dečkov + 7025 deklic, skupaj 14.083. Po zasedbi sta bili 2 meščanski šoli, ena v Murski Soboti, druga v Dolnji Lendavi. Danes imamo meščansko šolo v Dolnji Lendavi in gimnazijo v Murski Soboti.

Verske šole so prejele od države kot podporo do 1. 8. 1929 okrog 100.000 Din.

Odkrito hvaležno je prekmursko ljudstvo državi za gimnazijo v Murski Soboti.

Šolski vrtec je do sedaj samo v Dolnji Lendavi, s 1. oktobrom 1929 se pa otvori zopet v Murski Soboti.

Učna mesta za učiteljice žen. ročnih del so zasedena v Dolnji Lendavi, v Murski Soboti in v Beltinčih; drugod poučujejo žen. ročna dela osnovnošolske učiteljice.

Od zasedbe sta bili v Murski Soboti za prekmursko učiteljstvo 2 uradni učiteljski konferenci: prva dne 23. septembra 1922, druga dne 29. septembra 1923. — Ustanovili sta se tudi dve učiteljski društvi, eno za okraj Murska Sobota, drugo za okraj Dolnja Lendava. Društvi prirejata vsaki drugi mesec zborovanja. Trditi smemo, da se je šolstvo v teku 10 let dvignilo visoko nad stopnjo svojega razvoja v dobi pred zasedbo. — Če šolsko oblastvo ne bi imelo nepremostljivih ovir, bi bilo lahko osnovno šolstvo danes že na približno enaki višini razvoja, kakor po drugih krajih Slovenije. Ti vzroki so: 1) pomanjkanje učil, 2) pomanjkanje učnih sob, 3) pomanjkanje gmetnih sredstev. Kljub vsem naštetim in drugim oviram pa šolstvo v Prekmurju stalno napreduje in sicer v modernem zmislu. Povsod so uspehi povprečno ugodni, ponekod celo prav dobri. Starše veselí, da se otroci poučujejo v materinščini. Prebivalci 15 madžarskih šolskih okolišev želijo in odobravajo, da se otroci poleg madžarskega nauče slovenskega jezika.

Pouk se vrši z veliko večjim uspehom kot poprej, ker otroci razumejo učni jezik. Otroci si učno snov lažje in bolje zapomnijo ter jo radi ponavljajo doma, kar vpliva vzgojno tudi na odrasle. Važen in velik narodno-vzgojevalni činitelj so deklaracije domoljubnih pesnitev in naše narodne pesmi. Česar nekdanj ni bilo slišati, to se čuje danes v vsaki vasi, naša pesem udarja na ušesa s pašnika, z njive s škednja, iz hiše. Šolske prireditve so do sedaj prav dobro uspevale, bilo jih je skupaj okoli 1.600. Ljudstvo dandanes izredno ceni svojo šolo. Dobro učiteljstvo uživa pri njem ugled in spoštovanje — bolj kot kje drugje v Sloveniji. —

Vse šole imajo potrebno število učnih moči in pouk je v polnem teku.

Šolski nadzorniki in šolska uprava

Prvi šolski nadzornik je bil Rado Jurko, ki je 31. marca 1923. stopil v pokoj.

Precej po zasedbi Prekmurja se je na povabilo civilnega komisarja dr. Lanjšiča konstituiral „Šolski svet za Prekmurje“, ki je imel prvo sejo dne 9. oktobra 1919. Šolski svet je bil po 11. seji dne 23. februarja 1921. razpuščen.

Z dovoljenjem višjega šolskega sveta v Ljubljani se je kmalu po razpustu šolskega sosveta konstituiral „Šolski odbor“, ki je imel neoficijalni značaj in samo nasvetovalno pravico v šolskih zadevah. Predsedoval mu je župnik v Bogojini, g. Ivan Baša.

Drugi šolski nadzornik je bil Cvetko Fran. Pod njegovim službovanjem se je Prekmurje razdelilo v dva šolska srezá in sicer na soboški in dolnje-lendavski srez. Za soboški srez je bil imenovan za nadzornika Nerina Aleksander, za dolnje-lendavski srez pa Kontler Julij. Istčasno se je razpustil tudi šolski odbor za Prekmurje ter se je ustanovil pri sreskem poglavarstvu v Murski Soboti in Dolnji Lendavi šolski oddelek. Kmalu je dobil za šefa šolski oddelek v Mur-

ski Soboti zopet Cvetka Franca, ki je služboval do 31. 7. 1926, Dne 1. 8. 1926. je nastopil službo kot sreski šolski nadzornik Čížek Gustav.

Tudi v Dolnje-lendavskem srezu so bile izpremembe. Kontler Julij je bil imenovan za šolskega upravitelja v Turnišču ter se je šolski srez Dolnje-lendavski pridelil k srezu Ljutomer. V letu 1925. pa se je zopet sistimiziralo nadzorniško mesto v Dolnji Lendavi ter je bil postavljen za šolskega nadzornika Cepuder Leon, šolski upravitelj v Melincih.

Naša proslava

V soboto, 17. avgusta zagorijo po vsaj naši krajini kresci.

Ones, v nedelo, 18. avgusta slovesnosti v Soboti, Črensovcih i D. Lendavi.

V Soboti ob 8. vóri cerkveno opravilo v evangeličanski i židovskoj cerkvi. Ob 9. vóri boža služba pred katoličanskov cerkvov i predga, po predgi odidejo zastopniki društev i gostje na pokopališče, gde položijo vence na grobe junakov, šteri so spadnoli v boji za našo krajino. Ob 10. vóri obhod po mestu, po obhodi slavnostno zborovanje na Glavnem trgi. Kak govorniki nastopijo zastopnik Njegovoga Veličanstva krala, dr. Matija Slavič, vseučiliški profesor, dobrovoljec M. Gregor. i drugi. Po zborovanji banket, po banketi ob pol trej odhod gostov v Črensovcih i Dolnjo Lendavo.

Zbirališče ob pol 9. vóri

Vsi ki nastopijo pri obhodi, to so konjeniki, biciklisti, društva i tak naprej, majo določena posebna mesta, gde se zberejo. Vsi morajo biti na svojem mestu že ob pol devetj vóri, ar se že ob deveti začne boža služba i nesmi biti nikšega rivanja i nemira, Zbirajo se po naslednji vulicaj:

Konjeniki v Maloj kaniži i to od Kolodvorske vulice naprej proti Ledavi.

Biciklisti pred špitalom v Bolniškoj vulici do stare verske šole. Kelko ji ne bi melo mesta na vulici stopijo prek v park pred špitalom.

Vojaška godba i pevci na južnoj strani stare kat. šole.

Dijaštvo i zastopniki občinski odborov pred trgovinov Erdoš. Med dijaštvom se razmijo tudi vsa naša dijaška društva, akademiki z akademskimi trakovi.

Kolo jugoslovanski sester i ženko društvo, Narodna odbrana, Učiteljsko društvo, prosvetna i druga društva, poleg dijaštva i občinski zastopnikov na sredi ceste nasproti cerkve.

Orli, Sportni klub Mura, Hazena, Sokoli, Dobrovoljci na sredi cerkvene ulice včas i društvu (Kolo j. sester, žensko dr. i t. d.) vse to do Sodne ulice.

Gasilci v Sodnoj ulici.

Belo oblečene deklet i dečki z rožami, dečki s kaksim rdečim klinčekom ali drugov rožov v kaputi, stojijo od gostanovja na južno stran proti farofi.

Moški i ženske pri božoj službi se razdelijo tak, da bodo moški na severnoj strani gostanovja vse nazaj kre cerkve, ženske pa na južnoj strani tudi vse nazaj kre cerkve, nesmijo se pa rivati naprej i delati nereda.

Kola z narodnimi šegami se zbira jo na prostori, gde zavije pot proti Bakovcom na tistom malom travniku.

Red sprevoda:

Po službi božoj se podajo zastopniki društev i gosti na pokopališče, gde položijo vence na grobe junakov, šteri so spadnoli za našo svobodo. Med tem se vsi, šteri bodo šli v obhodi pripravijo, da se na dano znamenje včas i celi sprevod pomakne naprej. Obhod se začne ob 10. vóri i to v sledečem redi:

Gasilski trobentači na konjaj
Konjeniki
Biciklisti
Dijaštvo
Zastopniki občinski odborov
Društva: Kolo jug. sester, Žensko društvo, Dobrovoljci, Narodna odbrana, Učiteljsko društvo, Prosvetna društva

Orli, Orlice,
Sportni klub Mura, Hazena, v sportni oblekaj

Sokoli, Sokolice
Godba
Gasilci
Dečki, deklet belo oblečene
Vozovi z narodnimi šegami

Ceste po šteri ide obhod so: Bolniška, Kolodvorska, Mala Kaniža, Lendavska, Aleksandrova, Šolska, Slovenska na Glavni trg.

Slavnostno zborovanje na Glavnem trgi i govori, po zborovanji banket pri Dobraj i povable goste i obedi po vsej gostilnaj.

V Črensovcih ob treh otvoritev razstave domače obrti, štero izvrši dr. Leskovar, oblastni komisar mariborske oblasti.

V D. Lendavi. Ob pol petih boža služba, po toj obhod, za tem govori za govori gostüvanje pri „Kroni“.

18. aug. v D. Lendavi

Ob 4. popoldnevi morajo vsi biti na svojem mestu v sledečem redi: Konjeniki pred Tomkovov hišov Biciklisti pri hoteli „Krona“ Dijaštvo pri sodniji Občinski odborniki pri dr. Strassera hiši

Vojaška godba pri dr. Peterlinovoj hiši

Društva v tom redi: Kolo jug. sester, Učiteljsko društvo, Narodna odbrana, Orli, Sokoli, Gasilci i druga društva ki se prijavijo

Dečki i belo oblečene deklet pri fabriki dežnikov

Pred slavolokom bo pozdrav gostov, šteri se pripelajo iz Črensovcov Vozovi z narodnimi šegami v Vodnoj vulici čakajo pri vagi i idejo za zastopniki oblasti

Za vozovi moški za njimi ženske, zberejo se pod slavolokom.

Vsi idejo proti cerkvi na zahvalno božo službo.

Po božoj službi obhod po mestu do hotela Krone, kde bodo govori.

Po govoraj „gostüvanje“ na prostom.

Biciklistom, šteri idejo v Črensovcih i Lendavo naznanjamo, da morajo biti vsi ob dveh v Črensovcih. Ki šče meti tu obed, naj si ga vzeme v gostilnah. Dobi pa vsaki tudi poleg rastave dve žemlji i par veršinov, če plača naprej pet dinarov. Karte za plačilo teh petih dinarov se dobijo pri Odbori v Črensovcih, v štampariji g. Hahn v Soboti i pri g. kaplani Oberžani na Cankovi. Te karto moro vsi z sebov prinesiti, Oprosijo se bi-

ciklisti iz celoga lendavskoga sreza, da se na vsaki način zberejo v Črensovcih ob 2. na razstavi i da vsi idejo tudi v Lendavo. Pa naj pride bar do Črensovcov tudi biciklisti iz sobočkoga sreza. Ki ne more dale, se z Črensovcov obrne domo, ki je pa količkaj mogoči, naj le ide v Lendavo tudi. Biciklisti iz Lendavskoga sreza, ki so bliže k Soboti, naj idejo tudi v Soboti i od tec v Črensovcov. *Biciklisti ido ob treh iz Črensovcov v Lendavo.*

Automobili bodo vozili iz Lendave v Soboti od petih naprej, iz Sobote v Črensovcov i Dolnjo Lendavo pa od poldneva naprej. Ta voznja se razmi semotam. Vsaki ki šče v Črensovcih razstavo viditi, se lahko pripela sem pa ide pali nazaj z avtomobilom. Cena za avtotaksi je na kilometer za ednoga človeka 75 par. Luksusni avtomobili so ništerni ponudili ceno 4 Din na kilometer, vsi so se pa ešče nej zedinoli v cenaj.

Red pri proslavi

Red vsešerom. Da se proslava kem lepše zvrši je potrebno, da se ljudje sami ostro držijo reda i brez ogovarjanja bogajo reditele.

Što bo vzdržavao red? Red bodo vzdržavali po vulicaj gasilci i posebni reditelje, šteri bodo meli na rokavaj šörke bele trake z napisom reditel.

Ceste bodo prazne. Za časa obhoda nesmi nišče hoditi ali stati na sredi tiste ceste, gde bo š obhod. Vsašega što bi red i mir na kakši koli način što motiti, ga reditelje izročijo oblasti, da se kaštiga.

Lüdstvo mora stati kre kraja ceste tam gde bo š obhod. Kre krajov bo dosta mesta za gibanje ceste pa naj bodo prazne.

Na slavnostno zborovanje trbe pomali iti. Po končanom obhodi, bode šlo lüdstvo, štero je pred tem stalo kre krajov cest, proti glavnomi trgi. Nesmi se pa naednok vse sünoti, da bi izgledalo kak kakša velka čreda brez reda, nego počasi v lepom redi naj idejo vse trume lüdstva proti Glavnomi trgi.

Lüdstvo gleda obhod z ednoga mesta. Obhod bo š v Soboti po Maloj Kaniži, Lendavskoj cesti, Aleksandrovoj šesti, Šolskoj ulici i Slovenskoj ulici na Glavni trg. Ob tej vulicaj se lüda na dva kraja postavijo i čakajo gde začne obhod iti. Lüdstvo nejde v obhodi okoli, nego stoji na ednom mestu i vsaki po vse na te način najlepše vido, ar bo vse šlo mimo njega. V obhodi idejo samo konjeniki, biciklisti, občinski zastopniki, društva i kola, sploj tisti samo, šteri so v sporedi zapisani. Vsi drugi pa stojijo na dva kraja ceste i gledajo.

Društvom in tistim, šteri idejo v obhodi naznanjamo, da brez ogovarjanja bogajo reditele i stopijo ta, kama je reditelje postavijo. Zavolo reda nesmi nišče nikaj proti gučati. Komi reditelje ne dovolijo, da bi š v obhodi, nesmi iti v obhodi.

Pokažimo se pred gosti, da znamo držati sami red i mir, nindri naj nede nikšega rivanja ali kričanja pa sünjavanja ar je to grdo i si gosti nedo mogli kaj lepoga misliti od nas, če sami nemo znali reda držati.

Posebni vlaki i polovična voznja

Polovična voznja je dovoljena na vsej redni vlakaj od vsej strani naše države, i to od 15. do 20. avgusta. Na domačoj postaji se küpi cela vozna karta do Sobote ali do D. Lendavn. Tu se dobi posebna izkaznica za 2 Din za bližanje kraje. S to izkaznicov i z kartov, küplenov na domačoj postaji, se potom vsaki lahko kšenki nazaj pela.

Z Goričkoga ide zajtra železnica kak po navadi, tak, da pride ob 9 vóri v Soboti. Ta železnica bo jako velka, mela de do 30 vagonov, tak da vse lüdi lahko edna odpela v

Soboti i nede trbelo dvej železnic kak smo to prve pisali.

Na Goričko pa vozita dvej železnici zadvečara nazaj. I to ednakak po navadi ob pol dveh, druga pa ob pol sedmi zvečer, tak da vsaki lahko ostane celi zadvečarek v Soboti.

Zadvečarek v sobočkom parki. Po glavnem zborovanji i banketi na den proslave pravzaprav minejo glavne Slovesnosti v Soboti. Nekaj posebnoga i lepoga bo pa lüdska zabava v Saparijevom parki zadvečara. V parki bodo včas i opodne na razpolago razne vrste domači jestvin, klobas, pečenke, točilo se bo dobro lotmerčko vino, mrzlo pivo i tudi brezalkoholne pijače.

Ob 3. vóri zadvečara je telovadni nastop v parki grofa Szaparija, šteroga priredi Prosvetna zveza s sodelovanjom orlovskoga okrožja. Pri nastopi, kak tudi pri lüdskoj zabavi bo ves čas igrala vojaška godba.

Društva naj pridejo z zastavami. Vsa društva, štera majo zastave, naj nastopijo pri obhodi z zastavami. Z zastavami idejo tudi zastopniki društev na pokopališče, gde se položijo venci na grobe junakov.

Müra svojoj sestrici Rabi

Müra je zašepetala,
Čüla jo je sestra Raba:
Motni tvoji so valovi . .
— Je viher bio gor na gori?
— Al' oblak se spüsto doli
I poplavo vse okoli?
— Al' planine sneg cedijo
V tvoja jedra globočino? . .
Sestra daj mi odgovora,
Zakaj si tak strašno motna?

Raba smrtno tiha, nema
Jočič odgovor zavzema:
Narodnoj je zroččen smrti
Pri Monoštrü rod slovenski . . .
Njegov smrtni znoj me kali,
Zato motni so mi vali.

Müra bistra, srebrobela
Je odgovor zarazmela:
V njo se bodem razlejala . . .
Smrtni znoj bom vküp pobrala..
V znak ljübezni ga vkovala,
Rod slovenski ž njim pozvala
Osemnajstoga avgusta
Da te ščisti, motna Raba!

SRČEN.

NEDELA

Po risalaj trinajsta. Evang. sv. Lukača, 17, 11—19.) V tisti časaj, potüvao je Jezuš v Jeruzalem i je š v sredi med Samarijov i Galilejov. I gda je prihajao v niko občino, njemi je prišlo proti deset gobavi, šteri so ozdaleč stanoli i podignoli glas svoj govoreči: „Jezuš, vučnik smiluj se nam!“ Gda je pa zagledno nje, velenjim je: „Ite i se pokažite dühovnikom!“ I zgodilo se je, da so med potjov bili očiščeni. Eden zmed njij pa se je povrno, gda je vido, da je ozdravljeni i je z velikim glasom hvalo Boga i je spadno na obraz pred njegove noge i se zahvalüvao. Te pa je bio Samaritan. Jezuš je pa odgovoro i pravo: „Ali je ne bilo deset očiščeni? Gde ji je pa ti devet? Nej se je najšao, ki bi se povrno i dao hvalo Bogi, razen etoga tühinca.“ I velenjim je: „Vstani i idi, ar je vera tvoja tebe ozdravila.“

Navuk: Vnogo vnogo prosimo, na zahvalnost pa dostakrat pozabimo, ar smo ešče preveč sebični.

Murska Sobota

— **Koncert vojaške godbe.** V soboto zvečer po bakladi bo koncert vojaške godbe pri Benki. V nedelo igra vojaška godba pred poldnevom pri meši i pri obhodi po poldnevi pa odide včas v park, gde bo igrala pri telovadnom nastopi i pri ljudskoj zabavi do 11. vore zvečer.

— **Gostilničare** ponovno prosimo, da se za den proslave dobro preskrbijo z jestvinami pa tudi s potrebnim številom dvorjenikov. Gosti pa tudi domačini naj nemajo najmenj nekaj božnoga povedati od naše Sobote. Z dobrov i hitrov dvorbov si vsaki gostilničar sam največ reklame napravi. Bog vari pa, da bi se gde čulo, da je šteri gostilničar za te den kaj podrakšao, ali pa menše porcije začno deliti kak navadno.

Hiže okrasimo. V soboto na den proslave naj ma vsakša hiža narodno ali državno zastavo. Okna trebej okrasiti z zelenjom i malimi zastavicami.

— **Ceste, hodniki** naj bodo čisti, v jarke ne trbe splojati kakši pomij i nasipati pepela pa drugoga smetja. Papirovi i cot nesmimo metati po cestaj, da nede izgledala naša Sobota za časa proslave preveč cigansko.

— **Vse informacije zavolo proslave** se dobijo v občinskoj hiži. Tam se dobijo tudi izkaznice za polovično vožnjo.

— **Dve Dijakinji** sprejemem napuno oskrbo. V vzgojnem i dušnom pogledi najlepše preskrbljeno. Sokal Irma, Aleksandrova c. 109.

— **Dr. Pintèr Nikolaj in dr. Fleck Friderik**, odvjetnika v Murski Soboti sta združila svoji pisarni in se nahaja skupna pisarna v lastni hiši dr. Pintèrja.

Slovenska krajina

— **Naši znaki.** Naši znaki so znaki ljubezni. Nosijo na sebi znamenje ljubezni, srce. Opominajo nas na medsebojno ljubezen, štero moremo eden do drugoga meti. Najprimernejši so zato za spomin. Naj si vsak sin i vsaka hči Slovenske Krajine küpi. Ki ne more dragših küpiti, naj küpi te falešje. Vsi se prikažimo na den naše proslave z temi znaki ljubezni. Ka od potrošov više ostane, se obrne na naše sirote. Zato vsaki, ki znak küpi, podpira naše domače sirote brez razlike vere. To naj vsakoga gene, da si küpi znak.

— **Zgübil se je** na poti od Martjanec proti Fokovcom na državnoj cesti edna nepremočliva kolna ponjava. Poštèni najditel naj naznani svoj naslov, ali pa se sam oglasi v Prekmurskoj tiskarni v Soboti. Dobi plačilo za to.

— **„A njega ni...“** je naslov lepog povesti, štero je spisao i ob prilliki desetletnice osvobodjenja posveto Slovenskoj krajini sobočki kaplan g. Fr. Kolenc. Küpite si jo, da bodete meli spomin na desetltnico. Dobi se pri njem i v Prekmurskoj Tiskarni (Hahn). Košta samo 15 Din.

— **Blagoslavljanje Martinišča.** Dne 1. septembra bo novo Martinišče slovesno blagosloveno. Pridejo je blagoslovit sami naš prežvišni pšepk Dr. Karlin iz Maribora. Vse bole natenko objavimo v prišestnoj številki Novin. Zovemo pa že zdaj vse naše ljudstvo na to lepo cerkveno proslavo. Tisti den je nedela.

— **Volitve v okrajne cestne odbore.** Zadnje nedelo v avgusti, to je 25. avgusta se vršijo volitve v okrajne cestne odbore. Voli se za dobo trej let. Pravico voliti majo samo občinski odborniki, zvoljen je pa lahko vsakdi državljan, šteri ma vse ipogovaje, da je lahko tudi v občinski odbor izvoljen. V našoj krajini se volijo v okrajni cestni odbor za sobočki okraj 16 odbornikov, za lendavski okraj pa 14 odbornikov.

— **Strelo se je** dne 9. t. m. Flišar Pavel vörar v Murski Soboti doma pri starjšaj. Nesrečnik je tu v Soboti meo vörarstvo štera obrt njemi je bole slabo šla, zato se je preselo G. v Radgono. Da pa tam tudi njemi je nej šlo tak, da bi vsakdi den svoj krüj zaslužio je prišo domo i tu skončoč svoje življenje. Kazao je pa znake zmešanosti.

FRANJO KEREC:

Borza dela i naši delavci

Včas po osvoboditvi se je pokazala velka potreba za preskrbitev bogšega zaslužka našim delavcom. Iz tej vzrok se je leta 1920. ustanovila podružnica državne posredovalnice za delo v Murskoj Soboti, ki je mela nalogo pomagati siromašnim delavcom do zaslužka v domačoj državi. Prva leta se je ta ustanova slabo obnesla za volo kesnoga začetka delovanja in za volo toga, ka solüdje te ustanove dozdej nepoznali i tak tudi vervali nej ka bi delo dobili potom kakše pisarne.

Leta 1921. se je po odloki Osrednjega urada v Ljubljani, prekrstila posredovalnica v Borzo dela (to ime nosi ešče dnes). V drugom leti svojega poslovanja je mela Borza dela že lepe uspehe, ar je zaposlila več kak 600 delavcev v Slavoniji. Leta 1922. pa je bilo posredovanoga dela že nad 3000 našim delavcom v Slavoniji, Vojvodini i na državnom imanjji „Belje“ pa ešče v Nemčiji, gde so bili v tistom časi pogoji bogši kak pa dnes. No tistikrat je nesreča bila za naše delavce ta, ka je spadnola vrednost marke i so naši delavci bili dosta kvarni. To je bio začetek potovanja naših delavcev v Nemčijo. Leta 1923. je bilo posredovanoga dela za 1800 delavcev na Drž. imanjji „Belje“, gde so meli delavci takši slüž kak nikdar prve i nikdar več sledi. To leto si je vsaki delavec dobro zapomno i nepozabi ga, ar je to bio zlati čas! Zvün toga števila je bilo zaposlenih preko borze dela v tom leti ešče nad 3000 delavcev v Vojvodini i Slavoniji i po vseh krajaj Slovenije. Leta 1924. je bila za volo pomanjkanja. kredita Borza dela ukinjena, a se je leta 1925. ponovno ustanovila i leta 1926. iz istih vzrokov znova uknila. Tak je borza dela v Murski Soboti bila celih par let na vagi, ali ostane ali ne. Pri tem je pa trpelo naše delavstvo. Da se pa tom odpomore, se je ustanovila delavska zadruga, ki je leta 1928. pod nadzorstvom Borze dela v Mariborj prevzela ponovno začeto posredovanje delavcev za Nemčijo. Da se pa našemi delavstvu prav odpomore je bilo potrebno redno poslovanje Javne borze dela in se je ta na podlagi sklepa Upravnog odbora Javne borze dela v Ljubljani z dne 29. januarja 1929. znova dovolila ter je ista z dnem 12. februarja t. l. že znova

začela poslovati v Murskoj Soboti. Kelko hasnovitoga je včinila za naše delavce to vendar vsak zna.

Letos je preko Ekspoziture Javne borza dela dobilo zaposlenje v Nemčiji 879, v Franciji dozdej 902 i v našoj državi približo 4000 delavcev. Od prvoga januarja letos pa do tretjega avgusta je iskalo na našoj borzi 6065 ljudi dela i to 3820 moški i 2245 zensek, od šteri je dobilo delo 4699 ljudi, vnogi so pa ešče v računi, da dobijo delo.

Fr. K.:

Narodno delo naše duhovščine

Jezero let so preživeli „vogrski“ Slovenci pod vogrskim podložništvom. Duga doba je bila to i ne bi se smeli čüdivati, če dnes že ne bi bilo niti ednoga „vogrskoga“ slovenca, nego bi postanoli v tej jezero letaj vsi Vogri. To pa se ne zgodilo, če tudi je bilo pod vogrskov oblastjov malo Slovencev. Ostali so Slovenci, če ravno so se Vogri v šoli, v uradaj i na drugi krajaj na vso moč trüdili, da bi „vogrski“ Slovence pomadžarili. Da se to Vogrom ne posrečilo, ma največ zaslužjenja naša duhovščina, štera se je vsigdar vojsküvala za pravice ljudstva Slovenske krajine, posebno za slovenski jezik.

Küzmič, Borovnjak, Ivanócy, Baša, Klekl, Kühar, Slepce, Sakovič itd. so imena, štera moramo pred vsemi drugimi spomenoti, gda govorimo o našoj narodnoj duhovščini. Za pravice slovenskoga jezika so se borili toti tudi drugi duhovniki, ar so predgali v slovenskom jeziki i tudi v šoli včili, a tej, štere smo imenüvali, majo v tom pogledi šče posebno zaslužjenje, ar so nam zapüstili slovenske evangeliije i slovenske molitvene i druge knige, nešterni med njimi pa začnoli izdajati liste, šteri so se nad dvajsti let vojsküvali za narodne pravice i šče zdaj glasijo lübenzen do slovenstva i do nove narodne države. Najveksi med vsemi je plagopokojni dr. Fr. Ivanócy. Ne samo, da se sam vojsküvao za svoj jezik i ljudstvo, nego je s svojim delom i zgledom vzgojo tudi druge, šteri so njemi pomagali pri deli i njegovo delo nadaljavajo še dnesden. Ti naši dobroznani narodni delavci: oba Klekla, Baša (župnik i njegov pokojni brat Miroslav), Sakovič, pokojni Kühar i drugi. Vsi tej se neso zadovolili, da bi branili slovenski jezik samo z rečjov na predganci i v šoli, nego so začnoli pisati. Tak je nastano najprle „Kalendar presv. Srca Jezušovoga“, šteri je že obhajao 25-letnico svojega obstoja. Kak velko zaslužjenje ma „Kalendar...“ za „vogrski“ Slovence, zna samo tisti, šteri ga je prebirao leto za letom i se je

pri tom navdüšüvao za lepoto svojega slovenskoga jezika. Za „Kalendarom“ je prišo „Marijin list“, šteri ravno letos obhaja 25 letnico. Vsa leta je bio s „Kalendarom“ vred narodni voditeo „vogrskih“ Slovencev. Na zadnje so priskočile na pomoč šče „Novine“, ki so vodile najbolje oster boj i so bile zavolo toga večkrat tudi preganjane.

O narodnom deli imenüvanih i drugih duhovnikov, o njuvoj borbi za obstanek i pravice „vogrskih“ Slovencev i slovenskoga jezika bi se dala napisati debela kniga. Ob toj priliki pa naj zadostüje tolko, ar je tudi s toga razvidno, da je ravno zaslužjenje naše duhovščine, da je ostalo ljudstvo Slovenske krajine slovensko, ar so oni vsigdar vodili boj z rečjov i pismom proti vsem, šteri so tomü ljudstvu šteri vzeti narodne pravice i jezik.

Fr. K.:

Dijaško gibanje v Slovenskoj krajini

Müra je ločila Slovensko krajino od ostale Slovenije. Ločila pa jo je tudi državna meja, ar mi smo spadali pod Vogrsko, drugi Slovenci pa pod Avstrijo. To pa navdüšenim dijakom, kak so bili Klekl, Baša, Kühar, Slepce i drugi ne branilo, da ne bi iskali poznanstva z dijaki prek Müre. Hodili so na primicije, tisti pa so prihajali v Slovensko krajino. Ob takših prilikaj so se navdüšüvali za slovenstvo i se razgovarjali, kak bi se borili za slovenski jezik. Vnognazna o tom povedati posebno duh. svetnik Fr. Gomilšek, župnik pri Sv. Benedikti (ki je že od nekda naš velki prijateo) i Mat. Zemljič, župnik pri Sv. Tomažu. V tej razgovoraj je začetek slovenskoga dijaškoga gibanja.

Devetnajstoga leta je prišo prevrat. Še prle kak se je zagotovo znalo ali postanemo Jugoslovani, se je v Črensovcaj pri g. Klekli zbrala večina dijaštva Slovenske krajine i ustanovila „Društvo prekmurskih dijakov“, i si postavila za cio v Slovenskoj krajini bütiti slovensko narodno zavednost ne samo med dijaštvom, nego med vsem lüstvom. Prvi predsednik je bio zaslužni narodni delavec Jožef Godina. Društvo je taki začnolo z delom. Najprej je zbralo vse dijake, potem pa je s prireditvami šlo na delo med narod. Sledkar se je spremenilo društvo v „Prekmursko podružnico Slovenske dijaške zveze“, Delovalo je v istoj meri, kak prle. Ohraniti med dijaštvom katoliški duh i širiti i vteguvati med narodom narodno zavednost, to je bila glavna naloga organizacije. Za Godinom je prevzel predsedstvo drugi zaslužni narodni delavec, dobrovolec Jerič, za njim pa je več let vodo društvo Fr. Kolenc. Pod njegovim predsedstvom se je društvo nanovo spremenilo. Postanolo je neodvisno i si je dalo ime „Slov. kat. akademsko društvo Zavednost“. Pod tem imenom obstoji še dnesden i vrši nadale delo, šteroga so začnoli dijaki taki po prevrati, Za Kolencom je prišo Bajlec, ki je pred kratkim dao predsedstvo prek Fr. Horvati.

To je kratka zgodovina razvoja našega dijaškoga gibanja. Narodno

zavest je dijaštvo ponovno pokazalo. Udeležilo se je velikega tabora v Beltincih (1. 1919), sodelovalo je pri prvi obletnici oslobodjenja, praznovalo je štiriletnico in sodelovalo pri proslavi petletnice. Odločno stališče je zavzelo proti znanomi hrvaškomi gibanji v Dolnji Lendavi i je tudi; ob drugih prilikah vsigdar stalo na strani tistih, ki so se proti notrašnjim i zvušnejšim sovražnikom borili za pravico slovenstva i jugoslovanstva. Z ljudstvom vred se je vojskavalo tudi za obstoj naše gimnazije v M. Soboti, ar je bilo osvedočeno, da je ta gimnazija v narodnom pogledi neobhodno potrebna.

Ob desetletnici osloboditve Slovenske krajine slavi tudi dijaštvo desetletnico svojega narodnega dela. Ravno desetletnica njemi bo v zpodobu, da šče z vekšim veseljom zastavi svoje moči v verski, narodni i gospodarsko-socijalni hasek svojega lüstva.

Napredek poštne uprave

Ne vemo, či se je štera panoga v našoj krajini tak lepo razvijala kak ravno pošta. Teško si mislimo dober razvoj gospodarstva, brez dobri pošni i telefonski zvez, dobra i solidna pošta je pa tudi merilo kulture kakšega naroda. Pošta je dnes v našoj krajini na tak visokoj stubi točnosti i solidnosti, da se lahko merimo s kakšov šteč modernov državov.

Dnes mamó v našoj krajini 19 pošt, kakti Beltinci, Bodonci, Bogojina, Cankova, Čerensovci, Dobrovnik, D. Lendava, G. Lendava, Hodoš, Križevci, Mačkovi, Martjanci, Petrovci, Prosenjakovci, Puconci, Rankovci, Rogaševci, Turnišče i Vel. Dolenci.

Kak je narasao promet v našoj krajini se najlepše vidi pri sobočkoj pošti, štera kaže, da so v leti 1919. meli 61 jezero delavni (enot (pošilk) lansko leto pa 297 jezero. Sobota je mela za vogrske 4 uradnike, 2 služabnika, 11 telefonski naročnikov, 1 telefonski vod i 2 brzojavna voda. Zdjaj ma Sobota 11 uradnikov, 8 služabnikov, 3 avtovozne osebe, 40 telefonski naročnikov, 7 telefonski vodov i 4 brzojavne vode. Odpravla pa pošto na den 4 krat z železnicov, 2 z avtomobilom i s 3 kolodvorskimi vožnjami. Zavolo naraščajočega prometa se je preselila že v tretjo zidino i tudi ta že gračije premla, da se mora misliti na novo vekšo moderno stavbo.

Velka pridobitev za našo krajino je poštna avtomobilska zveza, štera v ednom dnevi prevozi 126 kilometrov i odpravi vno go pošte v kratkom časi. Vozi na liniji Rogašovci, Sobota, D. Lendava, tak, da veče dva skrajniva dela naše krajine.

Telefonska mreža se je razveselivo razširila. Najvažnejša je gotovo nova linija Maribor, Sobota, G. Lendava, Rogaševci. Za jugoslovanske vlade so dobile telefonsko centralo ešče sledeče pošte: Beltinci, Bodonci, Čerensovci, G. Lendava, Puconci, Martjanci, Petrovci, Rankovci, Rogaševci. Pošte Turnišči, Bogojina pa lekači tudi Dobrovnik pa dobijo v par mesecaj. Turnišči i Bogojina sta že položili potrebno šumo penez, pripravljajo se pa tudi Hodoš, Križevci, Mačkovi, Vel. Dolenci, tak da bodo v najkračšem časi mele vse pošte v našoj krajini telefonske zveze.

Vnogo zaslužjenja pri lepom napredki ma brezdvoma soboški upravnik g. Čuš, ki že od 1919 leta jako vestno i vzorno upravlja to službo.

Napredovanje pri graditvi

Posebno pri graditvi cest, mostov i javni zidin kak šol, uradov i tak dale je prvejša vogrska vlada naj-

lepše pokazala, kak je skrbela za našo krajino. Pri cestaj se je ščista jasno vidlo, da se vogrska vlada strašno boji, da bi mi na kakši koli način prišli v tesnejše zveze s Slovenci prek Müre. Proti notranjosti vogrske države je pelalo nikelko bogši cest, ravnotak edna v Medžimurje, gde so tudi postavili dober železen most pri Središči. Ta jedina zveza z Medžimurjem je bila potrebna, ar je Medžimurje tudi spadalo pod Vogrsko. Malo bogša cesta je bila tudi proti nemškoj Radgonji. Od Nemcov so se nej bojali, da bi mogli nam kaj škoditi.

Proti slovenskoj strani je pa ne pelala niti edna cesta i ne bilo niti ednoga mosta. Vse ceste, štere so vodile k vesnicam kre Müre, so se naprej proti strugi ščista zgubile, tak da so tam samo kakše božne poti vodile prek travnikov i grab do mlinov ali do broda. So že meli svoje vzroke, zakaj so ne delali cest proti slovenskoj strani.

Mostovje so bili zvečinoma leseni i gda je jugoslovanska vlada prevzela našo krajino je ne bilo skoro niti ednoga dobrega mosta ništerni so pa bili spoj ščista porušeni.

Začnólo se je z delom i gradbeno sekcija ma v deseti letaj vnogo pokazati pri zbogšanji cest i mostov. Omenimo naj samo dva noviva mosta prek Müre, železniški i kolni. Nova cesta do Müre. Vse ceste so se dobro zavozile, tak, da so dnes vse glavne ceste v našoj krajini v tak dobrom stani, kak so prvle ešče nikdar ne bile. Postavljeni je bilo v tom časi v našoj krajini na državne stroške 13 vekši železobetonski mostov i 73 menši mostecov tudi iz cementa, leseni mostov je pa bilo napravljeni 22. Poleg toga so pa vnogo občine tudi na svoje stroške dale postaviti mesto leseni mostov lepe železobetonske, med drugimi Zenkovci, Puconci, Sebeborci, Skakovci, Topolovci, Šalovci, Pužavci i ništerne druge.

Razdreti bregi Müre so bili na oblastne stroške dobro popravljeni pri Petanci, Bakovci, Dokležovji, Izakovci i Bistrici. Ledava je bila regulirana pri Predanovci, Soboli, Renkovci, Benici, Radmožanski kanal pri Radmožancaj i Dobrovnik, Libenice pri Kapci, Günye pri Dobrovnik i. t. d.

V tom časi se pa gradi velka nova cesta od Turnišč do Radmožanec.

Šol je bilo za vogrske vlade v našoj krajini prec, vogo vse so bile male i jako zanemarjene. Vekši, več razredni šol, gde bi se deca konči nikelko več navčila kak čteti pa pisati, je skoro niti nej bilo. Vogrom je namreč ne bilo do toga, da bi se naša deca kaj navčila, nego, naj bi se kem prvle za vogre čutila. Za popravila novi šol, je jugoslovanska vlada dala velke šume, dve šoli, kakti v Benici i Kramarovci sta bili tudi na državne stroške zozidanivi, v Maloj i Vel. Polani so si pa vrti domačini na svoje stroške zozidali šole.

Lüdstvo samo je tudi z nekšim posebnim veseljom začnólo zidati. Postavljena je v tom časi umetniško najbolje znamenita cerkev v našoj krajini v Bogojini, lepa cerkev pri Sv. Jürji, ravnotak v Polani na Kobilji, evang. cerkev v G. Slaveči, evang. tören v Moravci i več menši kapelic. Novi farofi v Törnišči, Martjanci, Polani, Hotizi, Martinišče v Soboti i tak naprej.

Posebno zanimivo je, kelko novi moderni klavnice se je zgradilo v tej deseti letaj pri nas kakti v Soboti, gde je tudi tovarna za mesne izdelke, na Cankovi, Nuskovi, Korovci, Serdici, Križevci, Pužavci, Zenkovci, Tešanovci, Fokovci, Beznici i tak naprej. Tudi nikelko vekši mlinov se je zozidalo, stari so se pa popravili i modernizirali pa več novi žag.

Vse to kaže, da se je pod novov jugoslovanskov vladov v našoj krajini vnogo napravilo, država je samá iz svojega vnogo dala, vnogo so pa tudi posamezniki dobili veselja do graditve i napredovanja je izredno lepo.

Dijaško polje

Dne 21. avgusta se bo vršil redni občni zbor Slov. kat. akad. društva „Zavednosti“ s sledečim dnevnim redom:

- 1) Uvodna beseda.
- 2) Poročilo odbornikov
- 3) Volitve novega odbora
- 4) Slučajnosti.

Za vse članstvo je udeležba obvezna. Kdor izostane naj se opraviči. Vabljeni tudi starešine, ker je na dnevnem redu (uvodna beseda) vprašanje reorganizacije društva.

Predloge je poslati odboru dva dni pred občnim zborom.

Začetek ob 9. uri v Martinišču v Murški Soboti. V slučaju nezadostnega števila članstva se vrši pol ure kasneje občni zbor ne glede na število članov. Vršni se ob vsakem vrenenu. Za odbor „Zavednosti“:

HORVAT FRANJO
predsednik.

Pozivlja se vse članstvo, da plača članarino pred občnim zborom. Kdor članarino ne bi poravnal, nima volilne pravice. Članarina naj se plača blagajniku, lahko tudi drugemu odborniku. ODBOR

Vsem poljskim delavcom

Podpisani naznanjam, da na vse poslana mi pisma ne vtegnem in nemrem odgovarjati, ar bi samo za znamke rabo prek 900 Din. na mesec. Vse tiste delavce, šterim sam nej odgovoro pismeno, prosim naj mi to ne zamerijo.

Po dozdašnji pismaj sklepam, da vsem podjetnim i močnejšim delavcom dobro ide, dočim se slabejši ali pa manje sposobni pritožujejo, da se njim prej krivice godijo.

Da ništerni delavci lepo zaslužijo, ništerni pa nej, je vzrok sledeči: Tisti delavec, šteri je že poslo lepo šumo penez domo pa piše ka njemi je hvala Bogi dobro, po mojem mišljenji ne sedi tam i ne je pa ne pije samo cele dni, temveč bistro pa pridno dela, s služom špara i je zadovoljen z tistim ka dobi. Ništerni so pa zato šli v tujino, ar so mislili ka do se tam šetali i dobro živeli pa dosta mark ali frankov samo v žepko sekali. To je pa nej mogoče! Takšim nezadovoljnim je potrebno biti malo bole zadovoljen, pri deli bole priden, s penezi pa naj špara i te se njemi včasi položaj z bogša i nede tak hudo kak do zdaj. So med delavci takši, ki so prosili za prenesitve ali pa je naj domo spravimo. Takšim bi bogše bilo ne hoditi z doma i bi naj mesto sebe pusto od-

ti močnejšemi delavci, šteri se nebi tožo nazaj, zdaj je pa samo iztrošeni gospodar, mi pa z nehasnovitim delom, a ostalim delavcem pa škoduje samo na dobrom glasi i. t. d. Šteri delavec je nej včeni, da bi močno pritiskavo k deli, je zdaj čemerén tam, gde je i preklinja mene, pravi ka trno dela i nikaj ne zasluži. Kak je to? Sam si je kriv. Zakaj je šou, vej smo ga nej silili, nego se je sam potiskavo i nevo lo delo, ka naj čim prvle odide, zdaj pa te preklinja i se mi proti, no takšemi sam jaz že včeni i se ne bojim, zvün toga pa sam poskrbo, da takši ftiček pride, gda de šo domo že na granici v prave roke, štere ga denejo pod straj i njemi malo ohladijo tisto vročo krv. Povedati morem, da so ništerni delavci trno nezahvali celo takši, šterim je že paler ne bio dober, ar je prej tisti vsikdar noro i. t. d. Nej ga je bio mogoči zadosta pošimfati, zdaj je pa brezi palera tudi nej dober, zakaj ne? Zato ka vsepovedi kam pride mora delati i biti poslušén, ar tam, gde so njemi dali del foringe, dajo strošek i plačo, želejo ika naj za to prinese nikši hasek z delom, to pa je za takšega najhüšje i gda je tak te je ogen v strehi pri njem i gori njemi v srci tista natura, da ne ve od čemerov ka bi si začno. Psüje Boga, druge krivi i vse bi spoklao. Takšemi delavci jaz priporočam: 1. naj se primle zaistino delati, ne samo markerati; 2. naj ne kad i ne pije alkohol, 3. naj čte dobro čtivo knjigo ali Novine i. t. d., 4. naj se ne spozabi z Boga i se ga spomni konči ednok na den. Če vse to včini, bo dobo od Boga blagoslov i mir v srci.

Dragi delavci, te reči vam polagam na srce i želem, da ostanete dobri, ne pozabite na Boga, na svoje drage domače i na našo lepo Slovensko krajino. Vsem se lepo zahvalim za poslana mi pozdrave, ravno tak tudi jaz vas vse lepo i prav srčno pozdravljam i želem, da se vsi srečno povrnete na svoj ljübi dom.

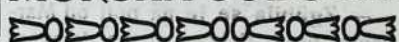
FRANC KEREK, vodja Borze dela v Murški Soboti.

URSULESCU PETER

frizer za dame in gospode se priporoča.

MURSKA SOBOTA.

KREDITNA ZADRUGA za TRGOVINO

in

OBRT v MURSKI SOBOTI, r. z. z n. z.

MURSKA SOBOTA.

Opravlja

vse bančne posle najbolj kulantno.

Kupuje in prodaje

valute (dolare, francoska franka, nemške marke i. t. d.) po dnevnoj ceni.

Prejema

vloge na hran. knjižice in v tek. računu proti obrestovanju. (Obrestujemo vse vloge polletno).

Podeljuje

kredite proti poroštvo ali in tabulaciji.

GLAVNO ZASTOPSTVO zavarov. društva

„VARDAR“ Beograd.

PREKMURSKA BANKA D. D.

(SZTARA GASZA)

MURSKA SOBOTA.

55. POSLOVNO LETO.

V LASTNI HIŠI

Vplačana glavnica	Din	1.250.000
Rezervni fondi	Din	135.000
Vloge na knjižicah in na tekočem računu	Din	18.000.000
Celoletni skupni promet	Din	660.000.000

Vloge obrestuje po višini šume**po 7-8-9%.****in plačuje vse davke na vloge.**

Dava posojila na fal intereš na vknjižbo (intabulacijo) i odprete kredite na poroštvo (kezeš).

Največja banka v Prekmurju, katera je od Ministerstva finansije pooblaščenca za trgovanje z valutami (kak Dollar, Frank, Lira, Font, Silling, Pengö itd.) štere po najkulantnejši dnevni ceni kupuje in prodaja. Izvršuje vsakovrstne bančne transakcije in borzna naročila. Nakazila v tu- in inozemstvu brez vsakih stroškov.

HRANILNICA in POSOJILNICA na CANKOVI

Vam zamenja vse tuje valute po najvišjem dnevnem kurzu, ne da bi odtegnila kake procente. Ljudje naj ne nosijo denarja menjavat v drugo državo, kjer jim banke ne plačajo toliko, kakor domači denarni zavodi.

HRANILNICA IN POSOJILNICA ČRENŠOVCI

r. z. z n. z.

Se naskori preseli v svojo lepo novo palačo. Kmetom je vsigdar v pomoč s fal posojili, shrani pa njūve peneze najbolje varno i sigurno. Penez naloženi v našoj posojilnici se nemre zgūbiti, ar garantirajo za njega vsi zadružniki z vsem svojim imanjom.

Občinska hranilnica Murska Sobota

Sprejema vloge in daje posojila pod naj ugodnejšimi pogoji.

Pupilarna varnost**Za vloge dobro stoji vsa sobočka občina z vsem svojim imanjom.**

Što v našem zavodi naloži peneze, se njemi ne trbe bojati, da bi bili tej penezi gda zgūbleni.

ČEH in GAŠPAR

veletrgovina

Murska Sobota

Dobi se vse vrste blaga na drobno in debelo po najsolidnejših cenah.

JOSIP BENKO

najfinejša izdelava praških šunk in klobas.

Najmodernejše podjetje te vrste.

MURSKA SOBOTA.**HRANILNICA in POSOJILNICA v****BOGOJINI r. z. z n. z.**

Sprejema hranilne vloge na najvišije obresti i davle posojila pod najbolje ugodnimi pogoji.

Zamenja tūdi vse vrste tuji valut.

Delavci, franke, dolare, marke menite najdrakše v našoj posojilnici.

Kmečka hranilnica v Murški Soboti

registrovana zadruga z neomejeno zavezo.

Sprejema hranilne vloge, davle posojila na vknjižbo ali poroštvo i na tekoči račun.

Hranilne vloge obrestūje po

8% vezane i vekše do 9%.

Kmetje, kmečki penez naj ide v kmečke gase, gde je na hasek kmečkomi ljudstvi.

Kmetje, pejneze vložte v kmečko gaso, gde Vam dobri stojijo za nje kmetje.

V vkūp držanji je moč!

Priporočamo sledeča domača podjetja:

JOSIP KIRÁLY

Brivski in Česalni salon za Dame in Gospode

MURSKA SOBOTA

Lendavska cesta v Čehovoj hiši
Priporoča svojo elegantno in higienično brivnico in česalni salon
Dobra in snažna postrežba

HAHN IZIDOR

trgovina s papirjem in šolskimi knjigami

PREKMURSKA TISKARNA

in

:— KNJIGOVEZNICA. —:

A. KIRÁLY

trgovina s klobuki perilom in drobnarijo

MURSKA SOBOTA

Glavni trg (Bergerova hiša)

Ima v zalogi vse vrste ženskih klobukov, predpasnike, žensko perilo, kratko in galanterijsko blago. — Prevzame vse vrste popravila klobukov.

JOŽEF HORVAT

BREZALKOHOLNA GOSTILNA

Dobijo se stalno vse vrste topla i mrzla jedila i zdrave mrzle pi-jače.

MURSKA SOBOTA,

Aleksandrova cesta poleg kolodvorske ceste

ANA CÖR

trgovina z usnjem in čevljskimi potrebščinami.

MURSKA SOBOTA,

Aleksandrova cesta 64.

Vd. MARIJA JUG

Kleparstvo. Prevzema i najbolje solidno izvrši vsa kleparska dela. Cene niske.

MURSKA SOBOTA,

Aleksandrova cesta 202:

(v Nemešovej hiži).

PREISS ADOLF

trgovina z mešanim blagom. Priporoča tudi vse vrste manufakture. Cene niske.

MURSKA SOBOTA,

(poleg rim. kath. cerkve.)

FRANC BENČEC

Knjigarna in papirnica v

MURSKI SOBOTI

ima v zalogi vse vrste šolske in pisarniške potrebščinne po najnižjih cenah.

JOSIP BERGER in SIN

TRGOVINA z USNJEM

NA VELIKO

NA DROBNO

MURSKA SOBOTA

ALEKSANDROVA CESTA.

Vse vrste papirnih potrebščin, igrače, muzikalije se dobijo pri

Barnabáš Erdöšy

trgovina z papirjem in igračkami

v MURSKI SOBOTI št. 120

poleg r. k. cerkvi.

Državni nameščenec,

Kmet—Kmetica, Delavec—delavka Zasebnik in vsak

zamore pokriti vse svoje potrebe najbolje in najceneje v trgovini

BRATA BRUMEN v M. Soboti

Stalno v zalogi: Sukno, štófi, dubleji, cajgi, volne, platno, posteljine, druki, pletene jopce, koce, poplani, robci žepni in za na glavo, srajce, spalne srajce, spodnje hlače, telovadne in druge majice, spleteni kofri ali košare, ležalniki in različno drugo blago: —: go tudi špecerija in drobnija. —: na ogledu poleg sodnije.

Najlepša darila se dobijo v slaščičarni

STANKO JARC v M. Soboti

Velike zaloga raznovrstnega specijalnega peciva, tort, bonbonov i.t.d.

LASTNI IZDELKI!

NIZKE CENE!

VELIKA SNAŽNOST!

Vsakovrstne surove in svinjske

kože

küpije po najvišji dnevni ceni

FRANC TRAUTMANN

Murska Sobotka Cerkvena ul. 191.

HALO!

Prva prekmurska slaščičarna Aleksandrova cesta 78. na Glavnem trgu.

Dnevno v zalogi vse vrste specijalnega peciva, desserti vse vrste tort, čajno pecivo, specijalni bonboni in čokolade, fini sladoled, ledena kava vse vrste kreme in salonski likerji. Medicinalni konjak. Konkurenčne cene samo pri

Sidoniji Novak

HALO!

— Mladost pa lepoto vzdržavle „MAJALA“ mast i žajfa za obraz. Odstrani vse piščajce, sunčane i erdeče pege lica. Eden lonček Din 12, žajfa Din 8. Dobi se v lekarni pri SVETOJ TROJICI, D. LENDAVAL.

K odaji hiža

v Bratoncaj, bliži ceste, lepa nova, pripravna tudi za trgovino ali gostilno. Poizvedi se v UREDNIŠTVI NOVIN.

Najboljši cement,

vapno, deske itd. odava po najnižšoj ceni VEKOSLAV BRATINA, Križevci pri Ljutomeri. Odpro sem tudi podružnico v Veržej št. 5. pri A. Auer i se dobijo zdaj stalno tam tudi cement, deske i cementne cevi vsakovrstne. 10

Nova življenjska radost po pravoj goji tela!

Napake, štere dajo človeki neprijetno zvušnostje potrebno odstraniti ne samo zavolo lepote nego tudi iz zdravstvenih i duševnih razlogov. Čütti se lepim i dobro gojenim povekšava veselje do življenja.

Proti vsem napakam kože:

Fellerova Kaukaska „Elsa“ pomada za lice i kožo. Njeno delovanje iznenadi. Ona čuva, pomlaja i obnavlja ovenelo, raskavo kožo lica, šinjeka i rok. Izprobana je pri sunčeni pegaj, sojedice, pršaja itd. Lonček 12 Din.

Za gojo kože:

za kožo glave, za bujno rast vlasi, odstranjenje lúski, izpadanje vlasi i preranoga oserjenja: Fellerova jaka „Elsa“ pomada za rast vlasi (Tanohina pomada). Lonček 12 Din.

Po pošti dva lončeka edne ali po eden lonček obeh „Elsa“ pomad s pakivanjem i poštov 40 Din.

Priporočamo penenze naprej poslati ar po povzetji pride poštarina 10 Din več. Naroče adresirajte na:

EUGEN V. FELLER lekarnar, Stubica Donja Centrala 146 Hrvatska.

Prave žajfe lepote i zdravlja:

Fellerove „Elsa“ žajfe izvrstno so parfimirane i šparane v uporabi, oplemenijo kožo i zdržavlejo dobrodelajoče sestavine potrebne za zdravlje i lepoto!

Mamo 6 vrst „Elsa“ žajf:

Elsa ljljasta žajfa

Elsa žučakova žajfa

Elsa glicerin žajfa

Elsa boraksova žajfa

Elsa katranova žajfa

Elsa žajfa za briti.

zhtevajte vseširom samo Fellerove žajfe z markov „Elsa“.

Po pošti za proba 5 fakatov „Elsa“ žajfe po izbri obednim s pakivanjem i poštarinov 52 Din.

IVAN ŠEĀA, M. Sobotka prek židovske cerkvi gospodarske, obrtne in industrijske mašine i potrebšćine.

Lokomobil bencin, gasmotor - elektromotor - transmisije - žage - kugleligerje-gonilni jermeni, la. cilindrske, auto olje i masti itd. MLINSKE POTREBŠĆINE, valeski i vsi deli, kopereji, trijeri, kamni, svila, gurte, peharćki, aufzug železje za cilindar, potaće itd. GOSPODARSKI MASINI, mlatilnice, sejalni mašini, plügi, sadni i grozdni mlini, preše, sećkari, reporeznice, pumpe, vetrenjače, vage itd.

Konurenčne cene!

Tüdi na rate!

Prvovrstno blago!